

International de Philosophie), v duchu Polemos skôr konfrontáciou myslenia so svojím pozadím ako výdobytkom, skôr kritickou skúsenosťou ako výsledkom.

Z francúzskeho originálu *Sur l'Europe* preložila *Kristína Korená*

LITERATÚRA

[1] *La question des Nationalités et la Social-Démocratie*. Paríž, Arcantere 1987.

TRI SMRTI LOUISA ALTHUSSERA

FRANÇOIS SCHMITZ, Université de Nantes

Minulú jeseň zomieral bývalý pacient psychiatrickej liečebne sv.Anny v Paríži. Oznámili jeho smrť, dostalo sa mu niekoľkých smutných alebo sarkastických nekrologických poznámok, v konečnom dôsledku žiadna sláva. A predsa tento "blázon" (prečo sa vyhýbať tomuto starému sympatickému slovu?) kedysi vyvolal nadšený súhlas i ostré a napäté spory; dominoval parížskej intelektuálskej "scéne" šesťdesiatych rokov. Althusser bol však mŕtvy už dvakrát, čo nie je len tak! Ako zomiera filozof? Ako myšlienka, ktorá sa vytráca, prípadne bledne podľa vrtochov histórie. História: Althusser si myslel, že "historický materializmus" na nových teoretických základoch umožní jej pochopenie. Túto krásnu istotu však porazila historická nehoda, zopár mráčikov slzotvorného plynu, tri dlaždice vo sviežej, peknej jari. Prvá smrť Louisa Althussera sa udiala počas tejto nehody (ktorá nebola automobilovou). Ľudia si to hneď ani nevšimli. Možno sa nájdu aj takí, čo to ešte nepochopili. Bola aj druhá smrť: smrť jeho manželky, ktorú zavraždil jednej zimnej noci začiatkom osemdesiatych rokov. Bola to samozrejme i jeho smrť; zostúpil do noci ticha. Každý niečím prispel, aby ho ochránil od virvaru sveta alebo aby mu zabránil oslobodiť sa od ťažkej mory. Táto historika zločinu v noci totiž príliš narúšala predstavu, ktorú si "človek" vytvára o ľudskej hodnote "filozofa". Vyhlásili ho za šialene nezodpovedného; to bola jeho druhá smrť.

A predsa, koľko je nás, ktorí sme mali na konci šesťdesiatych rokov dvadsať rokov a ktorí sme sa "narodili" pre filozofiu v althusserovskej kolíske? S akým "presvedčením" sme vzývali "vedeckosť" marxizmu vo verzii, ktorú revidoval a korigoval Althusser, s akou drzosťou sme pertraktovali Človeka, tú ideologickú chiméru, ten vynález buržoázie, tú nástrahu, do ktorej padla ošemetná ideológia jednej komunistickej strany, ktorá sa viac starala o udržanie svojich mocenských pozícií namiesto toho, aby sa rozhodne vydala Leninovou cestou! Vďaka Althusserovi sme konečne mali Vedu o História (stačilo len dobre "Čítať Kapitál"); no najmä nás to upokojovalo, keď nás podozrievali ako "maloburžoázných mysliteľov odtrhnutých od mäs": Veda, ktorú ohlasoval, nebola ani buržoázna, ani proletárska; mohla sa pestovať v pracovni ďaleko od vravy ulice, stačilo prípadne vstúpiť do strany alebo tiež navštevovať večerné seansy teoretického marxizmu na École Normale Supérieure. S Althusserom

nebolo zahanbujúce byť (trochu) marxistom; ani príliš kompromitujúce. Ale hlboká inšpirácia Mája 68 nemala nič spoločné s Teóriou (althusserovské meno pre marxistickú filozofiu) a Teória z neho nič nepochopila! Po XX. zjazde a náznaku destabilizácie spolu s rýchlym povojnovým rastom v západnej Európe a všeobecným zvýšením "životnej úrovne", ktoré tak veľmi znížilo príťažlivosť sovietskeho "vzoru", bolo potrebné, aby marxizmus našiel nejakú záruku – ale inde než v historickom konkrétne triedneho boja. Althusserovým zúfalým úsilím bolo, že mu chcel dať, inšpirujúc sa Bachelardom, štatút Vedy. Iróniou nepochybne bolo, že svojím úsilím zachrániť takto marxizmus vrátil (nepatrne), nepochybne proti svojej vôli, česť vede vo francúzskej filozofii, ktorá sa o ňu od 2. svetovej vojny pramálo starala.

Napokon, jedného zimného večera zomrela žena.

Z francúzskeho originálu *Le trois morts d'Althusser* preložil Štefan Caltík